

Hoitotiede Suomen yliopistoissa tänään Vårdvetenskap vid universitet i Finland idag

Hoitotiede-lehden 30. vuosikerran lähestyessä lehden toimituskunnassa virisi toive, että juhlavuotena lukijoille välittyisi kokonaiskäsitys hoitotieteen tilasta Suomen yliopistoissa. Kaikista viidestä hoitotieteen yksiköstä pyydettiin kuvaus kahdesta asiasta: 1) Mitä hoitotiede on laitoksellanne tänään? ja 2) Mikä merkitys Hoitotiede-lehdellä on tieteenalalle? Seuraavassa on yliopistojen vastaukset kysymyksiin.

Itä-Suomen yliopisto

*Katri Vehviläinen-Julkunen, professori,
Terveystieteiden tiedekunta, Hoitotieteen laitos;
ylilhoitaja (sv), Kuopion yliopistollinen sairaala*

1) Mitä hoitotiede on laitoksellanne tänään? Hoitotiede Itä-Suomen yliopistossa – uudistavalla otteella vaikuttavaa tietoa

Hoitotiedettä on kehitetty Itä-Suomen yliopistossa yli 40 vuotta, sillä alan koulutus ja tutkimus käynnistyi vuonna 1979 Kuopiossa. Hoitotiede on itsenäinen laitos yliopiston laajassa ja ainutlaatuisessa terveystieteiden tiedekunnassa yliopiston sivistystehtävää edistämässä. Hoitotieteessä tuotetaan laadukasta tietoa yhtäältä tieteenalan teoreettiseen tieto- ja arvooperustaan sekä toisaalta soveltavaa tietoa palvelemaan tai muuttamaan käytäntöjä. Hoitotiede näyttäytyy laitoksella moniarvoisena ja suhteellisen laajana käytännöllisenä alana sekä kansainvälisesti korkeatasoisena arviointien pohjalta. Laitoksen profilaationa on hoitotyön tulokset eri ikäisten terveyden edistämässä ja pitkäaikaisten terveysongelmien (mm. muistisairaat, syöpäpotilaat, kipupotilaat, ylipainoiset) hoidossa. Monikulttuurisuus ja digitalisaatio/terveysteknologia erilaisine ilmenemismuotoineen jäsentävät tutkimusta. Tutkimuksen kärkenä on interventiotutkimukset erilaisissa kliinisen hoitotyön (mm. lääkehoidon kehittäminen) ja laajemmin terveyspalvelujärjestelmän (johtaminen, laatu ja potilasturvallisuus) sekä terveysalan koulutuksen (simulaatiot, pelillisuus, virtuaalitodellisuus) toimintaympäristöissä. Tut-

kimuksissa testataan uusia innovaatioita hoitotyön, johtamisen ja koulutuksen vaikuttavuuden edistämiseksi yhteistyössä yritysten ja julkisten toimijoiden kanssa. Tutkimushankkeet toteutetaan tutkimusryhmissä, jotka ovat tieteiden välisiä, kansallista yhteistyötä sisältäviä ja osin kansainvälisiä. Merkittävää on erinomainen yhteistyö terveydenhuollon käytännön toimijoiden ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa eri puolilla Suomea. Tutkimus on monimene-
telmällistä kuvailevasta laadullisesta tutkimuksesta vaativiin kokeellisiin tutkimusasetelmiin. Erityinen osaamiskeskittymä on isojen aineistojen sekä datatieteen mahdollisuuksissa ja ylipäättänsä tutkimusmenetelmien uudistamistyössä. Laitoksen tutkijat johtavat merkittäviä kansainvälisiä projekteja tai osallistuvat erityyppisiin monitieteisiin hankkeisiin. Tutkijoiden urakehityksen tukeminen on yksi laitoksen strategian ydinkohtia hoitotieteen tuottaman tiedon vahvistamiseksi ja uudistamiseksi.

2) Mikä merkitys Hoitotiede-lehdellä on tieteenalalle?

Hoitotiede-lehteä ei ole ilman artikkeleiden kirjoittajia, arvioijia, lukijoita tai toimitajia ja toimituskuntaa sekä sitä rahoittavaa Hoitotieteiden Tutkimusseuraa (HTTS). Vastuu tiedelehden olemassaolosta on meillä kaikilla valitessamme julkaisufoorumia ja miettiessämme maksammeko tutkimusseuran jäsenmaksua tai tilaammeko kotimaista lehteä. Lehden merkitys oman tieteenalan kotimaisena julkaisukanavana on kiistaton ja se on osoitus hoitotieteen alan

akateemisten yksiköiden erinomaisesta yhteistyöstä. Kotimaista tiedelehteä tarvitaan kriittisen tutkijayhteisön synnyn tukemiseen alan eteenpäin viemisessä. Sen arvona on, että uudet tutkijasukupolvet voivat tunnistaa alaa omakseen, sen käsitteistöä ja tutkimussuuntia. Lehti toimii tutkimusalan tutkijoiden yhteisenä foorumina ja tuottaa tärkeää tieteenala-identiteettiä ja yhteisöllisyyttä. Myös tutkijakunta laajenee ja tutkimuksen vaikuttavuus kotimaassa vahvenee. Lehden sisällöstä saa viitteitä meneillään olevista tutkimushankkeista ja tutkimusaktiivisuudesta. On kuitenkin muistettava, että lehdestä välittyvä kuva alan tutkimuksesta ei välttämättä ole ajantasainen, sillä usein uusin tieto julkaistaan kansainvälisissä ja tiettyyn tutkimusalaan tai metodologiaan hyvin rajatusti keskittyvissä lehdissä. Kansainväliseen julkaisemiseen on tullut kuitenkin huolestuttavia piirteitä mm. saalista-jalehtien lisääntymisenä. Kotimainen tiedelehti ei voi olla rajatusti toimiva, koska maamme on pieni ja tutkijakunta suhteellisen rajallinen. Tässä kilpailutilanteessa kotimaisella tiedelehdellä on juuri nyt erityinen hetkensä. Hoitotiede-lehteen tarvitaan myös kriittisiä ja poleemisia kirjoituksia tieteenalan ja sen tutkimuksen uudentamiseen riskiä kaihtamattomalla otteella.

Oulun yliopisto

*Helvi Kyngäs, professori,
Hoitotieteen ja terveystieteiden
tutkimusyksikön johtaja; ylihoitaja (sv),
Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri*

*Maria Kääriäinen, professori,
Hoitotieteen ja terveystieteiden
tutkimusyksikkö; asiantuntija,
Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri*

1) Mitä hoitotiede on laitoksellanne tänään?

Oulun yliopiston hoitotieteen ja terveystieteiden tutkimusyksikkö on pohjoisin hoitotieteellistä koulutusta antava ja

hoitotieteellistä tietoa tuottava yliopisto Suomessa. Pohjoisuuden lisäksi edustamme alan tutkimuksen ja koulutuksen vahvaa asiantuntemusta alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa. Hoitotiede yksikössämme on vahvaa ja vaikuttavaa, mikä ilmenee osaavien tutkijoiden ja opettajien, yhteisöllisen toiminnan, tutkimustulosten sekä kehittyvän tutkijakoulutuksen kautta.

Tutkimuksemme on luonteeltaan perustettua soveltavaa tutkimusta, joka tuottaa hoitotieteellisiä teorioita ja mittareita sekä tietoa terveyttä edistävästä menetelmästä, ympäristöistä ja terveysalan koulutuksesta. Tutkimus on profiloitunut neljään tutkimusohjelmaan: 1) Omahoitoon ja terveellisiin elintapoihin sitoutumisen tutkimusohjelmassa arvioidaan erilaisten tuki- ja ohjauksinterventioiden vaikuttavuutta pitkäaikaisesti sairaiden ja ylipainoisten/lihavien hoitoon/terveellisiin elintapoihin sitoutumiseen, terveyteen ja toimintakykyyn. 2) Terveysvalmennus ja terveelliset elintavat -tutkimusohjelmassa arvioidaan terveystieteiden/digitaalisen ohjauksen vaikuttavuutta terveellisiin elintapoihin (ml. viihdeteknologioiden käyttö) ja yhteyksiä omahoitoon erityisesti nuorilla ja aikuisilla. Tutkimus tuottaa tietoa sekä ihmisten arkeen että asiakaslähtöiseen etä- ja omahoitoon monitieteisessä yhteistyössä. 3) Ikääntyneiden toimintakykyä ja hyvinvointia tukeva koti- ja hoitoympäristö -tutkimusohjelma kohdentuu erityisesti koetun turvallisuuden ja toimintakyvyn ylläpitämiseen. Tavoitteena on tuottaa tietoa esimerkiksi teknologisista ja digitaalisista ratkaisuista ikääntyneiden hyvinvoinnin ja kotona asumisen tukemisessa. 4) Terveysalan opettajien, opiskelijoiden ja hoitohenkilökunnan osaamisen tutkimusohjelmassa arvioidaan osaamisperustaista ja digitaalista koulutusta ja mentoointia. Tutkimus tuottaa tietoa terveysalan perus- ja täydennyskoulutukseen sekä kliiniseen hoitotyöhön ja moniammatilliseen toimintaan.

Hoitotieteellinen tutkimuksemme on edelläkävijä hoitotieteellisten teorioiden ja mittareiden kehittämisessä ja testaamisessa. Käytämme monipuolisia tutkimusmenetelmiä. Erittäin suurta kansainvälistä arvostusta on saanut sisällön analyysimenetelmän kehittäminen (yli 7000 viitettä yhteen artikkeliin). Teorian kehittämisessä käytämme perinteisten menetelmien lisäksi systemaattisten kirjallisuuskatsausten tarjoamia mahdollisuuksia kehittää malleja tilastollista testaamista varten. Menetelmällisiä vahvuksiamme ovat myös RCT ja muut interventiotutkimukset, systemaattiset kirjallisuuskatsaukset (sisältäen meta-analyysin tai meta-synteesin).

2) Mikä merkitys Hoitotiede-lehdellä on tieteenalalle?

Hoitotiede-lehdellä on ollut aina keskeinen rooli *tieteellisessä* keskustelussa, tutkimustulosten julkaisuforumina, oppi- ja valintakoemateriaalina ja osaamisen vahvistamisessa. Jo Hoitotiede-lehden ensimmäisessä vuosikerrassa on ollut useita julkaisuja yksikkömme tutkijoilta.

Tampereen yliopisto

*Päivi Åstedt-Kurki, professori,
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Hoitotiede,
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri*

*Jari Kylmä, dosentti,
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Hoitotiede*

*Marja Kaunonen, professori,
terveystieteiden tieteenalaryhmän esimies,
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Hoitotiede,
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri*

1) Mitä hoitotiede on laitoksellanne tänään?

Hoitotiede on ollut yksi Tampereen yliopiston terveystieteistä vuodesta 1981 alkaen. Tampereen yliopistosta on valmistunut hoitotieteestä 28.2.2018 mennessä 518

terveystieteiden kandidaattia, 1206 maisteria ja 104 tohtoria. Yliopistomme maisterija tohtorikoulutukseen on runsaasti hakijoita, esimerkiksi maisterikoulutukseen heitä on useita satoja sisäännoton ollessa 40–45 vuodessa. Opiskelijoita valmistuu vähintään tutkintotavoitteiden mukainen määrä. Tohtorikoulutus on aktiivista ja tohtoritutkintoja on viime vuosina suoritettu jopa 8 vuodessa tavoitteen ollessa 4–5. Hoitotieteessä tutkinnon suorittaneet sijoittuvat työelämään erinomaisesti, useimmat jo opintojensa aikana. Asiantuntija- ja kehittämistehtävissä, samoin kuin eritasoisissa esimiestehtävissä sosiaali- ja terveydenhuollon eri sektoreilla tarvitaan akateemisesti koulutettuja maistereita ja tohtoreita, joilla on tietoa ja ymmärrystä laaja-alaisesti terveydenhuollon sisällöstä, mutta myös johtamisosaamista. Ammattikorkeakoulujärjestelmän kehityksessä tohtoritutkinnon suorittaneet ovat olleet kysytyä työvoimaa, ja hoitotieteestä väitelleitä työskenteleekin paljon muun muassa ammattikorkeakoulujen johdossa ja yliopettajina. Luonnollisesti osa tohtoreistamme työskentelee tutkijoina ja opettajina yliopistoissa sekä Suomessa että ulkomailla.

Tampereen yliopistossa hoitotiede on profiloitunut perhehoitotieteeseen, jossa alan substanssi ymmärretään laaja-alaisesti: Kyseessä on terveyden, sairaana olemisen ja hoitamisen tutkiminen ihmisen koko elämänkaaren aikana. Potilas ja asiakas ymmärretään perheensä tai muun lähiyhteisönsä jäsenenä myös silloin, kun hän on terveystieteiden palveluissa asiakkaana. Tampereen yliopiston perhehoitotieteellisessä tutkimuksessa on mielenkiinnon kohteena myös keskeisiä kansantauteja (kuten esimerkiksi syöpä- ja sydänsairauksia sekä mielenterveysongelmia) sairastavien potilaiden ja näiden perheiden vointiin ja hoitotyöhön liittyvät kysymykset. Perhehoitotieteelliseen tutkimukseen ei kuulu vain terveydenhuoltojärjestelmässä tapahtuva toiminta vaan myös kotona tapahtuva perheenjäsenten keskinäinen huolenpito ja hoiva. Perhehoi-

totiede Tampereen yliopistossa tuottaa tutkimustuloksia erilaisista ilmiöistä, muun muassa erilaisten perheiden terveydestä ja hyvästä voinnista, surusta, toivosta, väkivalasta sekä perheiden tukemisesta ja ohjauksesta. Tutkimukseen kuuluu myös tutkimusmetodiikan kehittäminen sekä teorian muodostus. Perustutkimuksen lisäksi on tärkeää kohdistaa tutkimusta myös perhekeskeisten interventioiden kehittämiseen ja arviointiin. Lisäksi tutkimus kohdentuu terveydenhuollon organisaatioiden kehittämiseen ja johtamiseen ja koulutukseen hoitamisen perhenäkökulma huomioiden.

Hoitotieteessä Tampereen yliopistossa on useita kansainvälisiä hankkeita ja EU-rahoitushakemuksia on vireillä. Kansainvälistä yhteistyötä tehdään eri muodoissa, esimerkiksi toimimalla asiantuntijana koulutuksen osaamista ja kehittämistä koskevassa projektissa. Tamperelaiset hoitotieteen edustajat toimittavat kansainvälistä ja myös suomalaista tiedelehteä.

Kansallisella tasolla yhteistyö toimii yliopiston, ammattikorkeakoulun ja terveydenhuollon organisaatioiden välillä. Tästä on esimerkkinä professoreiden sivutoimet yliopistosairaalassa Tampereella sekä Seinäjoella sekä yhden professorin osapalkkauksen saaminen sairaanhoitopiiristä.

Tampereen yliopiston hoitotiede toimii monialaisessa tieteenalaryhmässä. Tämä mahdollistaa yhteistyön tutkimuksessa ja opetuksessa ja avaa opiskelijoille mahdollisuuden laajoihin aineyhdistelmiin. Lisäksi omassa yliopistossa on mahdollisuus suorittaa valinnaisena aineena hallintotiedettä, kasvatustiedettä eri terveystieteiden ohella. Yhtenä tuoreena mahdollisuutena on terveystieteiden opettajakoulutuksessa oleville avautunut väylä terveystiedon opettajan tutkintoon, joka mahdollistaa uudenlaisen sijoittumisen opettajaksi yläkouluihin ja lukioihin.

Uutta monialaisuutta opiskeluun, opettamiseen ja tutkimukseen tulee ainutlaatuisessa Tampere3-hankkeessa, joka käynnis-

tyy vuoden 2019 alussa. Tällöin Tampereen yliopisto ja Tampereen tekninen yliopisto yhdistyvät säätiöyliopistoksi, joka omistaa Tampereen ammattikorkeakoulun. Tämä huippuyliopisto mahdollistaa terveyden, tekniikan ja yhteiskunnan entistä korkeatasoisemman tutkimuksen ja opetuksen yhdistämällä voimavarat ja hankkimalla synergiaetuja. Tamperelainen hoitotiede toimii edellä mainitun kolmen alueen keskiössä niin tutkimuksessa kuin opetuksessakin.

2) Mikä merkitys Hoitotiede-lehdellä on tieteenalalle?

Hoitotiede-lehti on hoitotieteen kotimainen julkaisufoorumi, joka mahdollistaa ajankohtaisesta tutkimuksesta tiedottamisen toisille tutkijoille, mutta myös hoitotyön käytännön toimijoille, hoitotyön johtajille ja kouluttajille.

Lehti tarjoaa niin meille hoitotieteen tutkijoille kuin myös monitieteisestä tutkimuksesta kiinnostuneille muiden tieteenalojen edustajille mahdollisuuden löytää tutkijakollegoita lehdessä julkaistujen artikkeleiden avulla ja näin tutkimuksellisen verkostoitumisen. Se tarjoaa myös alkaville tutkijollemme mahdollisuuden kirjoittaa tieteellinen artikkeli omalla äidinkielellä, minkä ansioista erityisesti laadullisten tutkimustulosten kielelliset vivahteet pystytään ilmaisemaan. Ne hoitotieteen tohtoriopiskelijamme, jotka kirjoittavat väitöskirjansa osajulkaisuja suomenkielellä, valitsevat julkaisufoorumikseen usein Hoitotiede-lehden.

Tutkimuksesta tiedottaminen mahdollistaa suomalaisen hoitotieteellisen tutkimuksen hyödyntämisen hoitotyön käytännössä, johtamisessa ja koulutuksen eri asteilla. Hoitotiede-lehden artikkeleista saa tiivistä tietoa hoitotyön kehittämiseen ja johtamiseen. Koulutuksessa hyödynnetään artikkeleita monipuolisesti, koska lehdessä julkaistut artikkelit tarjoavat materiaalia koulutusjärjestelmämme eri tasoille. Tampereella yliopisto-opintoihin hakeutuvat voivat tutus-

tua Hoitotiede-lehteen, koska sen artikkeleita käytetään pääsykoeaineistoina. Yliopistokoulutuksessaamme artikkeleita hyödynnetään muun muassa tutkimusmetodiikan, teorian kehittämisen ja näyttöön perustuvan toiminnan opiskelussa ja opettamisessa. Lehti on meillä käytössä kandidaatti-, maisteri- ja tohtoritason opinnoissa ja opetuksessa sekä tieteellistä tutkimusta tehdessämme.

Parhaimmillaan Hoitotiede-lehti toimii myös tärkeänä tiedotuskanavana ja keskusteluforumina. Tosin tieteellisen keskustelupalstan toimivuudelle voi lehden ilmestymistiheys asettaa omat vaatimuksensa, mutta toisaalta julkaistu mielipide voi herättää pohtimaan ajankohtaista asiaa tai keskustelemaan siitä kollegoiden kanssa työpaikoilla. Lehti toimii tärkeänä tiedotuskanavana muun muassa hoitotieteen väitöstilaisuuksista ja ajankohtaisista konferensseista tai jaettavista apurahoista.

Turun yliopisto

Riitta Subonen, professori, Hoitotieteen laitos

Anna Axelin, apulaisprofessori, Hoitotieteen laitos

Helena Leino-Kilpi, professori, laitoksen johtaja, Hoitotieteen laitos; ylihoitaja (sv), Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

1) Mitä hoitotiede on laitoksellanne tänään?

Hoitotiede tänään Turun yliopistolla on tutkimusta (Vaikuttava tutkija), koulutusta (Vastuullinen kouluttaja) ja yhteiskunnallista vuorovaikutusta (Yhteiskunnan hyvinvoinnin ja talouden vauhdittaja) koko yliopiston profiloimilla alueilla. Vaikuttavuutta kuvaa kansainvälinen QS-ranking, jossa hoitotiede sijoittui vuonna 2018 sijalle 44, ja on ollut Turun yliopiston tieteenaloista parhaiten sijoittuva vuodesta 2016, josta alkaen hoitotiede on sisältynyt arviointiin.

Yhteiskunnallinen vuorovaikutus on laajaa, mutta tällä hetkellä erityisen keskeistä on osallistuminen sekä alueelliseen että valtakunnalliseen SoTe-kehittämistoimintaan.

Turun yliopiston hoitotieteen laitos sijoittuu lääketieteelliseen tiedekuntaan ja sen tutkimus tuottaa tietoa terveydestä, hoitamisesta sekä niihin liittyvistä palvelu- ja koulutusjärjestelmistä. Tutkimustoiminnan strategiset lähtökohdat ovat eettisyys, potilaslähtöisyys ja teknologiaorientoituneisuus yksilön, ryhmien ja väestön voimavarojen tukemisessa. Vuonna 2015 yliopistossa toteutetun kaikkiin tieteenaloihin kohdistuneen kansainvälisen tutkimusarvioinnin jälkeen hoitotieteellinen tutkimus on laitoksellamme yhdistetty yhdeksi tutkimusohjelmakokonaisuudeksi ja se profiloituu kansalaisten, potilaiden ja terveydenhuollon ammattilaisten voimavaraistumiseen terveyden ja hoidon kontekstissa (Empowering Population, Patients, Professionals in Health and Care, EPPP/UTU). Tutkimusohjelma jakautuu kahdeksaan ala-ohjelmaan, joita ovat: 1) Ethical Health Care and Nursing; 2) Health in Early Life and Parenthood (HELP); 3) Digital Nursing Turku; 4) Mental Health and technology; 5) Older Individuals' Health, Nursing and Services; 6) Clinical Quality; 7) Empowering patient Education (EPE); ja 8) Pedagogic Health Care and Nursing Education. <http://www.utu.fi/en/units/med/units/hoitotiede/research/projects/Pages/home.aspx>

Jokaisessa tutkimusohjelmassa työskentelee eri tutkijanuran vaiheissa olevia tutkijoita mukaan lukien kaikki kandidaatin- ja maisterintutkintoa laitoksella suorittavat opiskelijat, joiden opinnäytteet kytetään osaksi tutkimusohjelmia. Jokaisessa ohjelmassa on kansainvälistä ja poikkitieteellistä yhteistyötä, ja ne osallistuvat tohtorikoulutukseen hoitotieteen omissa tohtoriohjelmassa (Doctoral Programme in Nursing Science DPNurs). Aktiivisia tohtorikoulutettavia on tällä hetkellä 70, joista 5 on palkat-

tu yliopiston rahoituksella. Hoitotieteen laitos kuuluu neljään kansainväliseen tohtori-koulutusverkostoon: 1) Baltic Sea Region Network in Personalized Health Care; 2) International Collaboration of Nurse Scholars ICoNS; 3) The European Academy of Nursing Science EANS; ja 4) Advances in Health Sciences – Nordic network. Näistä kahta ensimmäistä johdetaan Turusta.

Hoitotieteen peruskoulutuksessa koulutetaan terveystieteen opettajia ja johtajia sekä asiantuntijoita kliinisen, gerontologisen ja mielenterveyden hoitotieteen alueilla ja vuosittain aloittaa 45 uutta opiskelijaa. Hoitotieteen vetovoimaisuutta tällä hetkellä kuvaa hakijamäärä, joka viime vuonna oli 434 ollen paras koko laitoksen historiassa vuodesta 1986, ja joka ylittyi kuluvana keväänä edelleen. Terveystieteiden maistereita hoitotiede pääaineenaan valmistuu vuosittain noin 40. Vuonna 2017 Turun yliopisto on perustanut uuden kansainvälisen maisteriohjelman Master degree programme in FUTURE Health & Technology, joka toteutetaan yhteistyössä Turun yliopiston hoitotieteen ja tulevaisuuden teknologioiden laitoksien sekä Fudanin yliopiston (Shanghai, Kiina) vastaavien laitosten kanssa.

2) Mikä merkitys Hoitotiede-lehdellä on tieteenalalle?

Hoitotiede-lehti on koko 30-vuotisen uransa aikana ollut tärkeä kansallinen julkaisukanava laitoksella tehtävälle tutkimukselle: Lehden ensimmäinen päätoimittaja oli silloinen Turun yliopiston hoitotieteen professori Sirkka Lauri. Jatkuvasti laajenevat kansainväliset julkaisumahdollisuudet ovat kuitenkin viime vuosina vähentäneet lehden osuutta julkaisukanavana. Kansallinen tiedeseura ja sen tiedelehden muodossa mahdollistama tutkimustulosten raportointi kotimaisilla kielillä on kuitenkin hoitotieteen tukijalka.

Åbo Akademi i Vasa

Lisbeth Fagerström, Professor i vårdvetenskap, Fakulteten för pedagogik och välfärdsstudier (vårdvetenskap)

1) Vårdvetenskapen som disciplin vid Åbo Akademi i Vasa

Vårdvetenskap som ett internationellt akademiskt huvudämne handlar om människan i vården, hälsa, vårdande samt den omgivning och värld som påverkar hälso- och vårdprocesserna. Vårdvetenskapen vilar på en tradition med den caritativa vårdteorin som kärna, med helhetsynen på människan, hälsa, omsorgen ('caring') samt ethos som centrala delar. Denna vårdteori är inte bunden till en specifik profession utan inkluderar alla professioner inom det hälsovetenskapliga kunskapsområdet samt även den naturliga vården.

Vårdvetenskapen utvecklar kunskap om vårdandets grundfrågor ur kliniska, etiska och kulturella perspektiv, exempelvis främjande och förebyggande av (o)hälsa under livsloppet; kvalitetssäkring av vårdprocesser med människans behov i centrum; samt lindrande av patientens lidande och/eller medverkande till en värdig död - allt med särskilt fokus på minoriteter och sårbara grupper. Patientens personliga upplevelser och erfarenheter av sin hälsa, ohälsa och lidande är viktiga utgångspunkter i klinisk kontext och i all undervisning, utbildning och forskning.

Den caritativa vårdteorin har utvecklats under ca 30 år och ett ständigt återkommande fokus i forskningen har varit en strävan att förstå människans existens, och då i vårdkontext. Människan genomgår ständigt förändringar och därmed förändras också hennes upplevelse av hälsa och ett gott liv. Förståelse för hälsa som en personlig erfarenhet av helhet, integration och rörelse berör och inkluderar människans ex-

istentiella och andliga livsfrågor. Inom ramen för den caritativa vårdteorin utvecklas alltså kunskap och förståelse för människans grundläggande existentiella och andliga livsfrågor som ofta aktualiseras i olika livskeden och i möte med ohälsa och lidande. Forskningen om människans grundläggande livsfrågor så som hälsa, lidande, värdighet, livsmening, hopp, glädje, tröst, bekräftelse är exempel på tema för vårdvetenskaplig grundforskning.

Forskningsprogrammet inom hälsovetenskaper och ämnet vårdvetenskap (2017-2020) förverkligas dels inom olika projekt under ledning av ämnets seniorforskare, dels genom postdoktoral forskningsverksamhet - där även doktorander och magisterstuderande involveras – samt inom nationella, nordiska och internationella nätverk och forskargrupper.

Forskningsprogrammet inom ämnet vårdvetenskap består av följande forskningsområden: caritativ vårdteori, klinisk hälsovetenskap, hälsokunskap i ett livs-

loppsperspektiv, hälsoteknologi, ledarskap och utveckling av hälsovården samt vårdvetenskapens didaktik. Till forskningsområdet klinisk hälsovetenskap hör klinisk vårdvetenskaplig forskning samt hälsovetenskaplig forskning med tvärvetenskapliga angreppssätt och samarbeten.

2) Vilken betydelse har Hoitotiede tidningen för vårdvetenskapen?

Hoitotiede är en nationell vetenskaplig journal för vårdvetenskapen i Finland och utgör en resurs för vetenskapsamfundet, speciellt för unga forskare. Publikationer på nationella språk (finska och svenska) främjar spridningen av nya forskningsresultat också till intressenter utöver vetenskapsamfundet, så som professionella utövare, ledare, politiker och andra intresserade. *Hoitotiede* är en viktig kanal för spridning av ny kunskap och främjar fruktbar vetenskaplig dialog mellan forskare, kliniker och andra avnämare av vårdvetenskapen.